

REVISTA ▶ RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA

A final de gener, Manresa va rebre la visita de l'artista alemany Gunter Demnig, creador de les plaques Stolpersteine, que homenatgen els ciutadans d'arreu deportats a camps nazis. La col·locació d'aquestes llambordes i d'una placa a la plaça Sant Domènec que recorda els 29 manresans deportats identificats fins ara els treu de l'oblit. Tornen a ser visibles. Qui eren aquests homes? **Text: Susana Paz. Fotos: Salvador Redó**

Manresa-Mauthausen

DEPORTATS AMB NOMS I COGNOMS

Güsen era un camp de treball annex al de Mauthausen, al costat de tres gran pedreres i d'una fàbrica de totxos. Güsen, com explica l'historiador manresà Jordi Pons, «va esdevenir l'escorxador de Mauthausen». Dels 29 manresans deportats als camps nazis que s'han identificat fins avui, 18 van morir i 11 van ser alliberats. Dels 18, a 11 els van prendre la vida a Güsen. El 24 de gener del 1941, els manresans Agapit Colom, Pere Barrull i Joan Serarols trepitjaven Güsen amb el primer contingent de republicans espanyols que hi traslladaven des de Mauthausen. Serarols i Colom hi van morir. Barrull ho va fer uns mesos després, també el 1941, al castell de Hartheim, on s'assassinava per mitjà d'una cambra de gas. Manresa té des de final de gener un recorregut d'homenatge a tots aquests homes i a les seves famílies, moltes de les quals han esperat dècades per saber què havia estat dels seus avis, pares o germans.

Gràcies a un treball realitzat per dues alumnes de batxillerat i a la recerca continuada de Jordi Pons, col·laborador de l'Associació Me-

mòria i Història de Manresa, la ciutat ha posat nom i cognoms a tots aquests deportats. De 21 d'ells s'ha localitzat el domicili d'on van marxar, molts per ja no tornar, el 1936. I allí hi ha una placa Stolpersteine, creada per l'artista alemany Gunter Demnig (Berlín, 1957) que els recorda des del 25 de gener. Per no oblidar-los. I tots, els 21 i els altres 8 deportats manresans sense llamborda perquè, o bé no s'ha localitzat el domicili, o bé ja no vivien a Manresa el 1936, són homenatjats amb una placa commemorativa a la plaça Sant Domènec.

S'ha fet molta feina. Sí. Però, com explica Pons, «encara n'hi ha per fer. Continuem necessitant la col·laboració de familiars perquè no totes les biografies són completes». Posa el cas de Pere Barrull Cuenca, manresà, músic de professió, que el 36 ja vivia a Barcelona. Els consta que el seu fill va tenir 3 filles i estan segurs que hi ha nètes, però no han

aconseguit localitzar-les. D'aquí a unes setmanes, Memoria.cat presentarà una web dedicada als deportats manresans als camps nazis, amb tota la documentació, fotografies i entrevistes orals als familiars (memoria.cat/deportats). Qui tingui informació s'hi pot posar en contacte a memoria@memoria.cat.

La recerca ha volgut fer justícia i explicar el que la història oficial va obviar: que els deportats republicans no van anar als camps nazis per casualitat sinó per haver lluitat contra el feixisme i amb tota la complicitat

DOS APUNTS

Identificació i solidaritat entre presones

► Els deportats eren identificats amb el triangle blau d'apàtrides tot i que una lletra S els identificava com a Rotspanier, rojos espanyols. Jacint Carrió va sobreviure, com ell mateix va explicar en les seves memòries, gràcies a les xarxes de solidaritat. Una solidaritat que es va manifestar amb el minut de silenci dels deportats espanyols quan va morir el primer republicà a Mauthausen.

La gran matança de novembre del 1941

► Entre juliol del 1941 i febrer del 1942 van morir a Mauthausen-Güsen 3.153 republicans: quasi tres quartes parts de tots els que van acabar morint en els diferents camps de concentració. La proporció també es compleix en el cas dels manresans: hi moren 13 dels 18 que van morir deportats, el 72%. El 1941, la taxa de mortalitat de presoners republicans era de deu morts al dia; el 1942 baixa a un cada dos dies: els grans i els febles ja havien mort.

(*) Apunts extrets dels textos de l'audioguia realitzada per Pons

L'edifici d'entrada al camp de Güsen, el 1941. Es va construir per 'reforçar' Mauthausen

ELS FAMILIARS

FAMILIAR DE BERNAT COMÍN IGUALADA ► Magda Sardans. Bernat Comín va ser el padrastre de la seva mare, la Lluïsa Peñalver. Amb la recerca han sabut que va morir a Güsen el 1941. Ningú no els va notificar mai res: «ha estat una sorpresa», explicava.

FAMILIARS D'ENRIC CUNILL MARFÀ ► Laurence, Marc, Gerard i Veronique Cunill, nètes d'Enric Cunill. Arribats de Marsella, en l'acte d'homenatge i de col·locació de la placa es van retrobar amb el seu parent manresà Francesc Caballo. Feia 50 anys que no es veien.

FAMILIAR DE JACINT CARRIÓ ► Joan Carrió Grau amb Demnig. El fill de Jacint Carrió explicava que al seu pare li hauria agradat molt l'homenatge. Carrió va sobreviure a Mauthausen i a Güsen i va tornar en la l'etapa més fosca del franquisme. Va deixar el seu testimoniatge.

FAMILIAR DE JAUME VILADROSA MONTRAVETA ► Zulema Pascual Anitua, néta de la germana de Jaume Viladrosa. Explicava que la seva àvia mai no n'havia parlat, del seu germà: «ha estat un descobriment». Viladrosa va morir al castell de Hartheim el 1941, gasejat.

FAMILIARS DE JESÚS DALMAU COLOM ► Tomàs Dalmau i Margarita Marcet (filla de l'alcalde Marcet), germà i cunyada de Jesús Dalmau amb els familiars. Una postal enviada pel manresà el deia que era presoner de guerra. No en van saber res més. Va morir a Hartheim.